

Василь Корчовий

ШОСТА
ДЕКАДА

Київ - 2022

Діалог довершеності та природності: «Шоста декада» скульптора Василя Корчового

«Шоста декада» — основна ідея цієї книжки та однойменного виставкового проєкту. Йдеться про докладний звіт митця, присвячений результатам чергового десятиліття (а саме 2012–2022) зосередженої праці. З них лише півтора роки припали на період «нового українського застою», — від 2012 до початку Революції гідності. Решта вісім із половиною років праця відомого скульптора тривала у столиці країни, що мусить захищати свої кордони від сусідів-загарбників.

Скульптури, створені Василем Корчовим під час російсько-української війни, спершу мало відрізнялись від творів попередніх періодів, — хіба стали ще більш довершеними, ще майстернішими та більш вишуканими. Володіння будь-який фахом, — і фах скульптора не виняток — вражає блискучими результатами за умови постійної праці автора над вдосконаленням своєї майстерності. Однак із часом цілковита аполітичність робіт митця, — та риса, через котру людей такого типу часто обвинувачують у кращому випадку у надмірній мрійливості, а в гіршому — у соліпсизмі та ескапізмі, загальному небажанні втручатися у соціальну «повістку» повсякдення, — поступилася роздумам також і на тему війни. І всього, що з нею пов'язано.

Як вписати у поточний художній контекст цілковито позачасові твори? Чи є в цьому аж така необхідність, — попри вимоги академічного мистецтвознавства? Почасти завдяки війні та пандемії мистецтво, включно з українським, відпустило митців, які плутають його основну мету з роботою новинарів, в особній прошарок, залишаючи поміж ними та тими, хто дотримується класичних спрямувань, чіткий водорозділ у вигляді мапи відповідно спеціалізованих ЗМІ, а також виставкових просторів, що дотримуються лише тієї — або іншої — концепції. Зі скульптурою ж не пожартуєш так легко, як, скажімо, з ужитковою графікою: техніки та матеріали, вартість обробки творів (навіть і станкових) загалом не спонукають авторів до жартів. Визначаючи своє ставлення до епохи, зокрема, до того, що нині відбувається в Україні, Василь Корчовий створив кілька виразних образів запорізьких козаків («**Мамай**», 2016; «**Гартований**», 2020), — і таким чином оформив гранично чіткий, як на скульптора-неокласика, візуальний вислів патріотичного звучання. Прямі чи ідейні нащадки запоріжців наразі захищають східні кордони країни, — і героїзація, невід'ємна риса початкового класицизму та його сучасних форм, — неодмінно чекає на них.

Власне, саме поняття «війна» нерозривно пов'язане зі смертю, — тож вапняковий череп («Паща», 2016), — щоправда, хижака, а не людини, — нагадує про те, з чим ми маємо справу, коли цікавимось новинами з фронту. Дійсно хижка, несправедлива, страшна, — війна однаково приречена на те, щоб колись скінчитись, тому що закінчується усе, завжди і повсюдно. Все без винятку, — навіть загарбницькі амбіції, імперські комплекси і що там ще віднімає життя у молодих і вродливих людей, які захищають свою країну від агресії сусідньої.

Ескапізм загалом дійсно властивий митцям, характер (і технології праці) яких змушують до постійної напруженої роботи. А що Василь Корчовий працює так, як це вміють лише трудоголіки, то й переліку його праць за період «Шостої декади» вистачило б декому на добрих три десятки років. Перш за все, він не припинив створювати своїх «Богинь», — повнотілих жінок, зображення яких поляризують глядачів (та, як не дивно, поціновувачів, інколи навіть фахових) на два протилежних табори. Одні переконані в тому, що ці зображення — потворні, що оголені жінки plus size — схильні до ожиріння, бридкі та/або хворобливі. Інші ж інтуїтивно розуміють, про що вже багато років йдеться скульптору, який називає їх «мої богині», вважаючи, що надмірна вага є однією з ознак породи, стародавньої крові, належності до родин, чия спадковість унікальна тому, що рідкісна і коштовна. Адже його богині дивовижно спокійні. Вони природні. Їх обличчя сповнені тієї особливої самозаглибленості та гармонії, врівноваженості та відчуття власної гідності, про котрі невротичним претенденткам на набуту анорексичну «безтілесність» залишається лише мріяти.

Мистецтвознавець Олена Корчова, дружина скульптора, з приводу продовження циклу «Мої богині», проєкту під назвою «Інша краса» (який є ледь не провідним творчим здобутком декади), зокрема, зауважила: «Одна з них (цілей. — Прим. авт.) — розкрити прекрасне в буденному, виявити божественне начало в ординарному, пересічному жіночому образі, довести естетичну самодостатність нібито “відбракованого” матеріалу: характерність облич і статур літніх жінок, несподівану граційність повнуватих моделей, вбивчий магнетизм захмарно-товстих натурниць»¹.

Мені здається, що цей цикл скульптур Василя Корчового свідчить про внутрішній діалог автора щодо природи краси, де змагаються штучна довершеність та природність. У результаті спостерігаємо протиставлення нав'язаних суспільством жорстких «вольових» стандартів одвічної жіночності, котрій (якщо зовсім відверто) завжди був притаманний певний відтінок лінії. Скульптор продовжує пошук краси за межами відведених для неї сфер, настанов дієтологів та рекомендацій професіоналів зі здорового способу життя, — там, де краса означає здатність заспокоювати; стишити тривогу; вразити врівноваженістю і таким чином поділитися нею.

¹ Корчова О. Гола правда — і жодних екзистенцій // Василь Корчовий. Інша краса. Київ: 2019. С. 40.

Мистецтвознавець Наталя Сухоліт бачить це у наступний спосіб: «“Перестиглість” скульптур Корчового впадає в око і повертає до думок про своєрідний декаданс жіночої краси, її апогей і початок руйнації. Корчовий в розмові погоджується із моїм баченням та свідомо загострює увагу на тому, що декаданс це, все-таки, певна вершина, точка, в якій жінка максимально розкривається і буквально випромінює чари, встояти перед якими неможливо. Як і відвернути око. А скульптор фіксує та зупиняє цю мить в камені. Кожна епоха мала свої еталони жіночої краси — від пухких, розкішних панночок до абсолютно худорлявих безтілесних створінь. І питання не в тому, на якій історичній сходинці в той чи інший час опинився художник. Питання в іншому — на якій вібрації із природою він перебуває на даний момент в конкретному місці та просторі. Абсолютним стане тільки те, що влучатиме в душевний настрій і максимально сприятиме створенню образу. Адже ще Сократ свого часу сказав: “Скульптор повинен у своїх здобутках виражати стан душі”»².

В «Іншій красі» Василь Корчовий уважно та ніжно фіксує уміння жінки приймати свій статус, своє тіло, свій вік (адже надвага досить часто супроводжує старшання) як належне. Не опиратись часу, а жити суголосно з ним. Вміти бути вдячною йому за все, — навіть і за обтяжливі кілограми. Адже, врешті, колись саме це і вважалось жіночністю: буквально та метафорична м'якість; готовність смиренно зустрічати рішення долі та часу; відсутність як надуманих, так і цілком реальних суперечностей, що їх одразу видно у виразі обличчя; здатність однією своєю присутністю врівноважити і вирішити усі конфлікти, усі тривоги і страхи. Згадані риси унаочнюють примирення жінки з віковими змінами, що його чудово сформулював О. Роден: «Я не ризикуватиму твердженням, що жінка нагадує пейзаж, нескінченно мінливий згідно зі зміною положення сонця, але це майже точне порівняння»³.

Тож цикл «Богинь» впродовж десятиріччя 2012–2022 був доповнений проєктом «Інша краса» — і суттєво збільшився. Тому людям, не схильним кроїти свої уявлення про життя згідно примусово-добровільних стандартів модних журналів (які й самі усе частіше з цікавістю пишуть про моделей plus size) буде приємно бачити їх на нових виставках художника. Принаймні для того, щоб помилуватись виразом їхніх облич, — воістину божественним, якщо вважати такою якістю самозаглиблену врівноваженість.

«Шоста декада», окрім іншого, позначена участю митця у кількох скульптурних симпозиумах. Найбільш вагомим із них для Василя Корчового був Канівський міжнародний скульптурний симпозиум, що відбувся протягом 10 вересня — 10 жовтня 2021 року за підтримки мистецького об'єднання «ЧервонеЧорне»⁴. Повномасштабна пленерна композиція «Впевнена», створена

² Сухоліт Н. Пристрасті за природою. Інтернет-ресурс: <http://be-inart.com/post/view/1276>.

³ Огюст Роден. Беседи об искусстве. Пер. с фр. Л. Ефимова, Г. Соловьевой. М.: Азбука-классика, 2012. С. 65.

⁴ Сайт мистецького об'єднання «ЧервонеЧорне»: <https://chervonechorne.com/>.

рена у межах цієї мистецької акції, разом зі станковою роботою «Така, як є» (2020), залишилися в колекції організаторів; обидві композиції можна вважати ключовими для циклів «Мої богині» та «Інша краса».

Продовжуючи творчі міркування з приводу відтінків жіночності у творчості Василя Корчового, слід зауважити, що в фігурах янголів для меморіальних комплексів і надгробків він затверджує цілковито інший тип зовнішності. У них правильні риси обличчя, руки з вишукано довгими пальцями, спокійний погляд і пишне волосся; їх зображено у виразних, сповнених гідності позах, що апелюють не стільки до суєти живих, скільки до статички переосмислення всього того, що вони, живі, по собі лишають. Врівноважена краса, джерелом якої у земному житті можуть бути лише молодість, здоров'я і чудова спадковість, вражає тим більше, коли ти бачиш її втіленою у меморіальній стелі в античному чи бароковому стилі на Звіринецькому або Байковому цвинтарі. Меморіальне мистецтво вірне собі: воно не призначене для дрібниць; його не обходять індекси маси тіла; йому йдеться лише про посмертний шлях душі — і унаочнення скорботи родичів, зафіксоване у камені.

Дивно почуваєшся, коли раптом бачиш побутову річ, вже не кажучи — мистецький твір, створені за всіма ознаками бездоганно. Побачене, по-перше, викликає захват. По-друге, дає безліч асоціацій, — тому що ми завжди порівнюємо усе з усім, тим більше — гарні витвори, щоб іще раз переконатися: це може бути почасти схоже на те чи інше, але його ні з чим не сплутаєш, — і, отже, митцю вдалося приручити неповторність. А по-третє, ти завжди трішки губишся, думаючи про те, як сформулювати свої враження. Щирому захвату не бракує пафосу; вистачає серйозності та поваги; але як вмістити пафос, захват, захоплення тощо у просту розмову з цілком реальною людиною, яка, здається, живе звичайним буденним життям, щодня ходить до власної майстерні у буквальному сенсі «на роботу»? Василь Корчовий вміє розраджувати емоційні заворушення подібного типу чудовим почуттям гумору. Таким, як слід, — що збиває градус надмірної напруги, перетворюючи поважну розмову на приятну і дружню, з тих, котрим без гучних епітетів вистачає щирості — і, головне, невимушеності.

При тому більшість його скульптур дійсно знаються на бездоганності; власне, інколи здається, — створені згідно з її вказівками. Це означає, наприклад, те, що будь-який мистецький стиль — неobaroco, чи реалізм, чи неокласика, — править за зручний інструментарій, але при тому не є ані віддзеркаленням, ані наслідком світовідчуття скульптора. Деталізація підкреслює основу форми, не відволікаючи уваги від основної думки; завжди лише посилюючи її. Камінь слухається скульптора, мов глина, — мені досі ніколи не траплялося бачити до такої міри вишуканих кам'яних зображень, оброблених так тонко, як, здавалося б, цей матеріал ніхто не обробляв, мабуть, від часів Ренесансу.

Біографічні нотатки, опубліковані в першому авторському каталозі (зокрема, розділ, присвячений вчителям), напевне щось пояснюють прихильникам мистецтв, зацікавлених у творчості Василя Корчового — але вистачить побачити котрусь із мармурових стел, створених ним протягом цього десятиліття, щоб припустити: його вчив сучасний Фідій, — чи, принаймні, хтось рівний творцю скульптур афінського Акрополя. Бо пригадати, хто іще так легко і натхненно працював із зображенням невагомої тканини на жіночому тілі, дивлячись на створені Василем Корчовим скульптури — складно. Вірогідним поясненням природи такої слухняності каменю та бронзи може бути припущення, що митця виразніше вчили, власне, побачені і по-своєму «прочитані» ним шедеври класичних часів; що щось диктував матеріал; але здебільшого, звісно, йдеться про той різновид таланту, який здатен знайти спільну мову із глибинною сутністю обраного художником мистецтва. Котре, точніше, спершу обрало саме його.

Як це часто трапляється із напrawdę обдарованими людьми, Василь Іванович не заздрісний, — і не надто серйозний; рівний у спілкуванні, приятний і доброзичливий співрозмовник. Із тих, хто свідомо уникає розмов про власні благодійні вчинки; мовчить про складності, сумніви чи проблеми. З тих, хто натомість охоче говорить, наприклад, про міфи, — тому, що вони по-завжди уявляють складнощі творчості, без якого немає жодного мистецтва.

Врешті, він схожий на людину, цілковито щасливу у родинному житті, — а саме такі люди зазвичай бажують іншим насамперед щастя. Все разом створює таку суміш вражень, що тобі видається цілком нормальним, що серед твоїх знайомих є людина, здатна створювати бездоганність у вигляді довершених скульптур.

Історія культури, її архіви та музеї часто порівнюють із цвинтарями, — так усе, мовляв, непорушно у цій царині, така там панує сталість добре опрацьованого каталогу мистецьких явищ. Звісно, про це зазвичай говорять люди, що прагнуть нового (у найкращому випадку — ті, що й дійсно здатні творити нове). Проте усе нове згодом також набуває поважного віку і — так, само, як усі попередні культурні явища — опиняється в архівах та музеях, докладно описане сучасниками чи/та нащадками. Виставки або проекти, мета яких — підбити підсумки під певним періодом у творчості митця, це завжди — звіт, завжди — каталогізація подій та вражень. Усіх і усіляких. Гарний привід для автора скласти певний відеоряд — і зробити певні узагальнення, чіткіше визначити, куди рухатися далі.

Дивлячись на роботи Василя Корчового, створені протягом попереднього десятиліття, бачиш, що час, обставини і творча реальність поступово схилиють художника до більш масштабних проєктів, — якщо і не завжди до багатофігурних композицій, то принаймні до цілісних скульптурних комплексів. У них кожна другорядна деталь працює на посилення враження від центру ансамблю. Кожен наступний янгол здається прекраснішим від своїх попередників. І кожна наступна споруда — вагоміша, як за площею, так і суто ідейно.

Видається, досі Василь Корчовий не приділяв особливої уваги темі дитинства: тато двох синів, він, напевне, не цікавився нею в суто мистецькому контексті, маючи достатньо приводів для відповідних спостережень поза його межами. Кілька неокласичних путто на меморіальних стелах, виконаних згідно усіх вимог жанру (крилаті пухкі немовлята, що сиплють квіти і завжди, здається, ось-ось готові розплакатись), — і все. Так було до **«Дівчинки з книжкою»** (2017), що з'явилася серед його скульптур доволі несподівано.

Погодьтеся, образ маленької дівчинки, що читає, достатньо зворушливий навіть на слух. У рішенні ж скульптури Василя Корчового йдеться про тендітну, маленьку, беззахисну і безмежно, майже нестерпно милу дитину, здатну розчулити навіть людей суворих. Або й насамперед саме їх.

Самотність дитячої фігурки граничить із сирітством; із нещастям, від якого вона ніби намагається захиститись грубою палітуркою. Такий пам'ятник, напевне, можна було би розмістити у музеї Голодомору, — але навіть там він виглядав би занадто пронизливо.

Автор скульптури умовив замовника не встановлювати цю фігурку на цвинтарі; не робити її частиною надгробка. І, на мою думку, дуже правильно вчинив, — адже побачити її у такому місті без належної підготовки, принаймні для людини м'якосердої, означало б ризикувати «надірвати серце». Тож пластилінова модель була переведена в гіпс — і подарована знайомому священнику; тепер вона зберігається у приватній колекції.

Юність, не пов'язана з надмірною глорифікацією образу, — тема, з приводу якої Василь Корчовий теж висловлюється рідко, але напрочуд натхненно. Кам'яна **«Юна»**, бронзова **«Флора»** (обидві—2015), врешті, вишуканих форм срібна **«Русалка»** (2020, зменшена версія мармурового прототипу), уособлюють нескінченні спроби людини підкорити собі час, поговорити з вічністю, відчайдушно закріплюючи в камені чи металі риси, що згодом — у кого швидше, у кого — повільніше, — невідворотно змінять роки. Ці голови, погруддя, торси, фігури чудові у своїй наївності, чи сміливості, чи веселоощах; дивитися на них означає милуватись тими якостями юності, про котрі кращі з людей не забувають ніколи, оберігаючи власну душу від омертвіння, від зашкарублених уявлень та намірів, вчинків та емоцій.

Поява попередньої, мармурової **«Русалки»** (2015) Василя Корчового, виготовленої для чергової Всеукраїнської трієнале скульптури — свідоцтво цілковито взаєморозуміння митця із «титольним» матеріалом, мармуром, — стала важливою подією для мистецтвознавчої спільноти та прихильників його творчості. Вона разюче відрізняється від повнотілих богинь циклу «Інша краса». Не менш цнотлива, ніж вони, чергова варіація «Русалоньки», проте, наділена тією вишуканістю форм, що в усі епохи свідчила про бажання художника створити образ прекрасної дівчини, в якому можна побачити кого або що завгодно: земну красуню; Психею — во-

лодарку найкращих якостей людської душі; символ привабливості молодості; зрештою, апофеоз прекрасного. Ледь не кожен скульптор відповідав на цей — загалом суто особистий — творчий виклик по-своєму, керуючись не стільки художньою модою, скільки власними уявленнями про красу. Відповідь Василя Корчового — мрійлива, самозаглиблена «Русалка», що здається сплячою на межі між дитинством і юністю, ніжна і беззахисна істота, котрій байдуже, ким здаватись, — адже сама по собі вона є уособленням жіночності. Світлини мармурового оригіналу цієї скульптури, відколи її було створено, супроводжують усі скільки-небудь важливі публікації, статті, відеоматеріали та виставкові проєкти митця.

У 2020 році автор відлив її зменшене зображення у сріблі, — і розташував у центрі нової скульптурної композиції з вапняку. Білотілий мармуровий оригінал, попри вагомість каменю, сигналізує про беззахисність; це образ легкості, минулості, — і тендітності краси. Натомість срібний варіант — сама коштовність; сама доглянутість; образ, вписаний у відповідний, створений лише для нього, ідеальний контекст. Срібна «Русалонька» — одна з улюблених доньок Нептуна. Голова грізного, похмурого старигана з хвилястою бородою та загрозливими вусами оточена обабіч розкішними, вусатими ж сомами. Постамент над ним, як і він сам, — кам'яний; у маленькій срібній вставці проглядає мініатюрний рак, — тваринка, присутність якої означала, що вода у водоймі цілковито чиста. Срібне тіло водяної царівни, що спить у позі, трішки схожій на позу немовляти у материнському животі, блищить і сяє, мов єдина — чи принаймні найважливіша — думка старого батька. Коло кам'яного рефлектора за Русалонькою підкреслює універсальну коштовність композиції: як чергового втілення краси; як об'єкту любові; як, врешті-решт, взірця скульптури, котрий міг би визнати бездоганним навіть найбільш вибагливий поціновувач, хтось на зразок Бенвенуто Челліні. Не дивно, що цей твір одразу знайшов свою долю і вже тепер зберігається у приватній колекції.

«Дана, слов'янська богиня води» (2012) — ще один із улюблених образів Василя Корчового. Згідно з легендами, вона владарювала над усіма річковими та озерними русалками, натомість сама виходила з води лише раз на рік, будучи цілковито щасливою у своїм царстві поруч з невідомим царевичем, який побачив її — і вже більше не зміг облишити. Дана керувала усіма істотами, що мешкали у воді, — зі зміями включно. Тому її зображення успішно декодують для мешканців Східної Європи образ жінки зі змією: тут він позбувається відтінку трагічності, що походить від історії самогубства Клеопатри VII, цариці Єгипту з династії Птолемеїв. Східноєвропейські образи жінки зі змією — також і завдяки цілій «іменній» серії скульптур Василя Корчового, створених у різні роки — увічнюють повелительку води та змії, мудру і сильну, здатну наказати їм — так само, як, наприклад, певним стихіям чи хворобам — не зачіпати людей та їхню худобу. М. Костомаров описував її

так: «як вода, початок речей, вічно прекрасна, вічно свіжа, вона була діва і разом дружина, тобто дружина сонця»⁵.

В Україні богиня води вважалась також покровителькою опришків, — тож цю скульптуру, виконану з пісковика, Василь Корчовий обернув на центральну постать в архітектурному комплексі, присвяченому опришківському руху в місті Яремче. Цей задум також був здійснений у межах регіонального симпозиуму.

Ще один образ жіночої юності авторства Василя Корчового за кілька років несподівано перетворився на візитівку головної алеї Байкового цвинтаря у Києві: йдеться про композицію **«Сон»** (2014), яку так і хочеться перейменувати на «Сплячу красуню».

Фотографію цього надгробку легко можна знайти в інтернеті, — проте не в спеціалізованих мистецтвознавчих виданнях, а на сторінках приватних блогів людей, цілковито далеких від мистецтва. Так відбувається тому, що пам'ятник Т. Ф. Гриневич, без перебільшення, вражає уяву. Розташований у новітній частині центральної алеї Байкового цвинтаря, він дійсно нагадує казку про красуню, що спить, — і це враження лише посилюється, коли даєш собі час уважніше роздивитися деталі. Вродлива дівчина на великому ліжку здається зануреною у глибокий сон. Китички та складки легкої ковдри, яка мовби зберігає живе тепло, виглядають природно, — так, наче дівчину вкрили нею лише кілька хвилин тому. Дві подушки — під попереком і під плечима та головою, — здаються зручним ложем для усамітнення в спокої. І лише маленький путто на стелі, встановлений замість узголів'я, порушує ідилію: він злітає по діагоналі вгору, дивлячись на сон красуні з виразом відчаю на пухкому личку, і невтомно сипле поруч із нею вічні кам'яні троянди. На трагічні обставини долі померлої, якимось чином пов'язані з лихом заздрості, натякають дві симетрично розташовані голови Медузи Горгони, вирізьблені на тумбах, що ними фланковано центральну композицію. Білий мармур сліпучо блищить на сонці; поруч достатньо вільного місця для того, аби монументальний комплекс впадав у очі, мов готовий «кадр» із котрогось з австрійських мистецьких музеїв кінця XIX століття. Плуताючись у термінологічних визначеннях щодо цього пам'ятника, — неокласицизм? Необароко? Стилізація під Ренесанс? — тим часом під дією захвату від майстерності виконання відчуваєш ледь не дитиною, щедро обдарованою здатністю бачити казку в усьому, завжди і повсюдно. Навіть в трагедії передчасної смерті молодої та вродливої жінки.

Якщо створені скульптором жіночі образи здебільшого анонімні — і всі разом відтворюють, певне, весь можливий діапазон людських уявлень про жіночість, — то образи чоловіків потрапляють до творчості Василя Корчового лише за умови їхньої виняткової ролі в історії, узагальненої чи цілком конкретної.

⁵ Н. Костомаров. Славянская мифология. <http://litopys.org.ua/kostomar/kos10.htm>

Погрудний **портрет хорового диригента Юрія Любовича** (2016), почесного громадянина м. Кропивницький, лауреата численних професійних нагород — це точне реалістичне зображення людини, яка все життя присвятила улюбленій артистичній справі, тож не здаються надмірними ані краватка-метелик, ані серйозний погляд, ані поважність виразу обличчя вкупі із підкресленим почуттям власної гідності. Цей твір зберігається у приватній колекції.

Гіпсовий рельєф **«Портрет французького композитора Франсіса Пуленка»** (2019) спершу був символічним атрибутом резонансного науково-творчого проекту, присвяченого видатному музиканту й реалізованого в Національній музичній академії України, а потім так і залишився у давній будівлі, — як прикраса кафедральної аудиторії історії світової музики. Згодом там же, у стінах Київської консерваторії (це традиційна назва славетного столичного вишу), з'явилась ще одна робота Василя Корчового аналогічного жанру: виконаний в гіпсі рельєфний **портрет геніального композитора Петра Чайковського**, українця за походженням, митця, що мав нерозривні зв'язки з Україною, ім'я котрого нині носить навчальний заклад. Цей портрет не тільки став складовою парадного інтер'єру Фойє Малого залу ім. О. С. Тимошенка, де відбуваються засідання Вченої ради, але й долучений до наукового видання академії **«Чайковський: Україна на карті життя та творчості»** як важливий ілюстративний компонент⁶.

На відміну від згаданих цілком реалістичних композицій, **ескіз пам'ятника Микиті Кожум'яці** (2018), — ще одна спроба автора долучитися до теми української міфології (хоча остання щільно переплетена з фактичною історією). Це зображення сильного чоловіка, котрий бореться з великим драконоподібним змієм, що його, не знаючи деталей, можна сплутати з Героргієм-Змієборцем або Персеєм. Насправді це український герой, — хоча його мета, як це часто буває, збігається з цілепокладанням його колег в інших міфологіях світу.

Задовго до появи казок і мультфільмів Микита Кожум'яка увійшов в українську культуру зі сторінок цілком поважної літератури, — він згадується у **«Повісті временних літ»**, літописі 993 року. Князь Володимир Святославович, не маючи іншого вибору, бо претендентів відверто бракувало, відправив наймолодшого сина колишнього ратника, за професією — кожум'яку, боротися з ратником-печенігом. Битва була насправді вирішальною: якщо перемогли б печеніги, вони, згідно з попередньою домовленістю політиків, отримали би право протягом трьох років воювати з військами князя. Натомість перемога князівського воїна означала би, що протягом найближчих трьох років ніякої війни не буде.

Микита Кожум'яка виявився сильнішим, — і князь заснував на його честь місто Переяслав. До того ж, переможець поєдинку отримав у винагороду ціле село, нині — місто Іванковичі. Місцеві жителі донині згадують богатиря: згідно з іншою легендою, після битви з величезним

⁶ «Чайковський: Україна на карті життя та творчості» / Ред.-упоряд.: В. Жаркова. Київ: ArtHuss, 2020. 216 с.: іл.

змієм прагматично налаштований герой не став вбивати велетенську істоту, але застріг у плуг і ретельно зорав усі довколишні землі. Завдяки цьому — цілком раціональному, як на сучасників, — вчинку збереглися так звані Змієві вали, висота яких сягає 15 м.

Гіпсовий ескіз Микити Кожум'яки, що бореться зі змієм і водночас обмірковує можливу користь від упокореної хтонічної істоти, зберігається у приватній колекції історика Михайла Мельника.

Протягом своєї шостої декади Василь Корчовий створив також **ескіз пам'ятника князю Володимиру** (2018). Нині, коли українське місто Володимир-Волинський повернуло свою початкову назву і з жовтня 2021 року знову є Володимиром, на честь покійного київського князя, що змусив свій народ загалом і киян зокрема прийняти християнство, — актуальність такого пам'ятника, безумовно, зростає, відтак можливо, що для нього знайдеться гідне місце на котрійсь із муніципальних площ. Князь Володимир постає зрілим чоловіком, але не вінценосною особою, а воїном, що відпочиває після битви: з мечем, спертим на коліно, у важких чоботях, з розпущеним волоссям — тобто, попри традицію, без усіляких головних уборів.

Маленький ескіз у гіпсі, висотою лише у 60 см, — напрочуд свіжий погляд на образ правителя, чий стратегічний вибір, зокрема, віросповідання вирішив подальшу долю України. Однак тут він зображений без жодного пафосу; без запобігання перед величиною історичної постації; без нервового трепету, — так, як і слід із точки зору людини, що уважно читала не такі вже й поверхневі давньоруські літописи.

Погруддя Вільгельма Котарбінського (2018), — ще один суттєвий внесок скульптора до справи поповнення імен, що потребують якщо не додаткового вшанування, то, принаймні, предметніших виявів подяки від киян. Адже творив цього митця у Києві достатньо для того, щоб переконались: Вільгельму Олександровичу тут добре працювалось, і він не економив свій талант — створюючи, наприклад, панно в одному зі залів тоді — приватного маєтку, а нині — Музею Ханенків; або беручи участь у розписах Володимирського собору. Похилий вік чи революційні потрясіння прискорили відхід художника у вічність у 1921 році, — але поховано Вільгельма Котарбінського саме у Києві. Нині, сто років потому, нарешті постав майстерно виконаний бюст відомого польського живописця, створений Василем Корчовим у гіпсі, — і завдяки кольору матеріалу на світлинах він виглядає дивовижно схожим на мармуровий. Відомий ентузіаст у справі польсько-українських зв'язків і далекий нащадок В. Котарбінського, хірург Володимир Мнішенко сподівається зібрати кошти для того, щоб перевести цю скульптуру в камінь і встановити її у столиці.

Варто згадати також створене Василем Корчовим скульптурне зображення **митрополита Андрія Шептицького** (2013), що зберігається у приватній колекції. Її власник попередив, що згодом, згідно з його заповітом, ця бронзова робота належатиме місту Львову.

Із огляду на початок процесу беатифікації митрополита греко-католиків Галичини, — а також на те, що єрусалимський Яд Вашем синхронно з католицькою церквою почав міркувати над внесенням його імені до переліку Праведників миру, позаяк під час II Світової війни той врятував немало єврейських дітей, — поява роботи є гарним знаком. Львів'яни напевне знайдуть для неї затишне місце, — адже це буде друге із сучасних, більш камерне скульптурне зображення Андрія Шептицького. Попередні два, створені у 1930-х роках, за життя митрополита, на жаль, були знищені «советами».

Звісно, у Львові є музей, присвячений видатному релігійному і національному діячу, — а також монументальний пам'ятник, встановлений на його честь. Велика скульптура біля собору св. Юра є дещо грубішим втіленням ідеї скульптора А. Коверко, що прикрашала місто від 1935 до 1939 року, аж до гірко-пам'ятної візити Червоної Армії.

В інтерпретації Василя Корчового митрополит сидить у кріслі, — тут суто тематично виликає апеляція до скульптурного портрету міжвоєнних часів авторства Сергія Литвиненко. Проте попередній варіант 1930-х пропонував глядачам зустріч із зануреним у невеселі роздуми, стомленим, давно вже немолодим чоловіком. Натомість у новому виконанні митрополит Андрій Шептицький виглядає більш енергійним. Погідний, уважний, лагідний — і при тому розумний і пильний погляд цієї людини нагадує про те, що заслужити статус морального авторитета нації можливо лише словами, помноженими на вчинки.

Один із найбільш докладних — і вірогідних — методів дослідження минулого належить археології, котра часто має справу з усілякими різновидами поховань. Саме завдяки цьому ми знаємо, що давні — найдавніші, ще дописьменних часів, — люди мали звичку приносити своїм померлим живі квіти. Споряджаючи їх в останню подорож, рідні намагались дати їм з собою гроші, — аби захистити від неприємностей «з того боку»; покласти найкраще вбрання, їжу та напої, а також відрядити буквальних чи символічних друзів та охоронців, — спершу домашніх тварин, а згодом — їхніх замісників, створених із каменю чи глини.

Відтак кращі зі збережених до наших днів надгробки — невід'ємна частина історії мистецтва. Розділи підручників з мистецтвознавства, присвячені європейській скульптурі, містять безліч меморіалів, що вважались розкішними для сучасників і класичними — для їхніх нащадків.

Заможні замовники могли дозволити собі обирати найдорожчий камінь, — мрамур. А також спілкування з видатними творцями, на зразок Мікеланджело Буонаротті. Створене ним оформлення капели Медичі у флорентійській церкві Сан-Лоренцо, — винятково високий приклад декорування усипальні. І мені чомусь здається, що мало хто з відвідувачів цієї капели замислюється над тим, що, по суті, відвідує цвинтар: натомість всіх цікавить найперше і тільки довершеність форм мікеланджелівських скульптур.

Інший приклад — Личаківський цвинтар у Львові, традиційний екскурсійний маршрут для гостей міста. Попри відсутність мапи поховань видатних людей, багато хто з відвідувачів столиці зазирає і до Байкового цвинтаря у Києві, що не дарма вважається одним із кращих в Україні зібрань скульптури XIX — XXI століття під відкритим небом.

Спроба узагальнення спостережень щодо творчості Василя Корчового 2012–2022 років підказує принаймні один очевидний висновок: автор тяжіє до масштабних просторових композицій, від яких лише крок до повноцінних архітектурних комплексів. Про це свідчать кращі меморіальні композиції митця, створені протягом шостої декади: два мармурових янголи з ліхтариками сімейного склепу Єржових (Звіринський цвинтар, Київ, 2021); поховальний ансамбль Тетяни Шарапової з пісковика (м. Дніпро, 2021); цвинтар сім'ї Москаленків в с. Суботці під Кропивницьким із комбінованого матеріалу (2016); пісковиковий меморіальний комплекс із Богоматір'ю та двома уклінними янголами (м. Судак, 2018); неймовірної краси гіпсова «П'єта» (2014), «світська» за походженням робота пам'яті жертв Майдану, що була представлена на конкурсі в Чернівцях, а нині прикрашає один із храмів Коломиї, та інші твори скульптора поточного десятиліття.

Однак наймасштабніший із них — почасти завершений релігійно-меморіальний комплекс «**Гора мучеників**» (2019–2022), створений у співавторстві з живописцем та скульптором Романом Захарчуком. Монументальна споруда розрахована на відкриту місцевість під Івано-Франківськом. Перша її частина, присвячена історії замаху на Папу Іоанна Павла II, створена з пісковика на замовлення греко-католицької громади Івано-Франківська (2019). Ця композиція зберігається у Монастирі Воплоченого Слова в с. Крихівці.

Композиція з митрополитом Андрієм Шептицьким у центрі, з янголом та неймовірно складним — і гармонійно продуманим розташуванням клумб та вітарів (2019–2022) — це друга частина монументального «Небесного Храму», проєкт якого нині узгоджується з Ватиканом. Немає жодного сумніву в тому, що по залагодженню формальностей та після остаточного втілення багатофігурного комплексу авторства Василя Корчового франківці отримають розкішний музей скульптури під відкритим небом.

Відколи словосполучення «contemporary art» почало означати смаки власників кількох виставкових майданчиків, що обслуговують певну цільову аудиторію, схильну до ризикової легковажності у мистецтві, неокласична творчість мовби пішла автономним курсом у майбутнє, — якщо не в альтернативне, то принаймні в напрямку, строго паралельному мистецтву, призначеному для розваги. Але у культурі нікому не бракує місця. Комусь достатньо тішити гострою новизною відвідувачів спеціалізованих аукціонів, де скульптурою може вважатися му-

міфікована мертва тварина або гігантська надувна квітка. Комусь, навпаки, потрібні зрозумілі та чіткі образи, вільні від інфантильних тлумачень сутності прекрасного. Факт той, що класична та фактично протиставлена їй контемпорарна скульптура не заважають одна одній — здебільшого тому, що мистецький світ достатньо просторий для того, аби розташувати різні цільові аудиторії на різних смакових поверхах і таким чином мінімізувати суперечки між ними у точках перетину.

Але щось мені підказує, що рівень творів Василя Корчового здатен викликати захват і повагу у будь-якого фахового експерта. Підкреслюю: фахового експерта, а не проповідника сумнівних форм артистичного самовираження. Тому що майстерність митця самоочевидна; тому, що камінь в його руках — слухняний і говіркий; тому, що фактично кожна спроба цього художника створити довершений просторовий образ обертається на перемогу.

Так було досі. І досвід свідчить, що і далі буде так само: адже певна передбачуваність є однією з характерних рис що реалізму, що неокласицизму. Тому сучасники, стомлені інформаційним шумом і галасливими вимогами епохи, так чуйно реагують на відповідні мистецькі імпульси. Це підтверджує схвальний відгук одного з найбільш суворих сучасних українських мистецтвознавців, присвячений Василю Корчовому: «Його прізвище вже є мистецьким епітетом, як його творчий доробок є неспростовною запорукою високої художньої якості та зрілості. Як там сказали про нього — давно вже, не вчора: “немає меж досконалості”»⁷.

Окрім іншого, «Шоста декада» має на меті підбити підсумки у сфері публікацій, присвячених творчості Василя Корчового. Найперше варто згадати два альбоми, що були видані за цей час. Перший із них, — «Василь Корчовий. Скульптура»⁸, зі щирим і тонким аналізом його творчості Олега Сидора-Гібелінди, датований 2012 роком. У 2015 році вийшла наукова стаття авторки цих рядків «Тіла як долі: Скульптура Василя Корчового 2012–2015 рр.»⁹. За кілька років, у 2019, постала друга книжка-альбом «Василь Корчовий. Інша краса»¹⁰, впорядкована вступом та післямовою Олени Корчової. Тоді ж, у 2019 році, циклу «Мої богині» присвятила уважливий текст київський мистецтвознавець Наталя Сухоліт¹¹. Незабаром творчістю митця зацікавилась

⁷ Сидор-Гібелінда, О. «Василь Корчовий — воля до перфекту». Василю Корчовий. Скульптура: (Авторський каталог). Упоряд. В. Корчовий, Ред. О. Корчова. Вид. 2-ге. Київ, 2012. С. 93.

⁸ Сидор-Гібелінда, О. «Василь Корчовий — воля до перфекту». Василю Корчовий. Скульптура: (Авторський каталог). Упоряд. В. Корчовий, Ред. О. Корчова. Вид. 2-ге. Київ, 2012. С. 84–93.

⁹ Пінчевська, Б. «Тіла як долі: Скульптура Василя Корчового 2012–2015 рр.». Художня культура. Актуальні проблеми. № 11 (2015). С. 183–192. Наукова бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Інтернет-адреса: http://nbuv.gov.ua/UJRN/khud_kult_2015_11_14.

¹⁰ Василю Корчовий. Інша краса. Київ: 2019. 47 с.

¹¹ Сухоліт, Н. Пристрасті за натурою. Інтернет-ресурс: <http://be-inart.com/post/view/1276>. Записано 23 серпня 2021.

студентка НАОМА Ольга Шпанко¹². Врешті, на особистому сайті Василя Корчового¹³ зібрані відеоінтерв'ю з ним, записані у різний час протягом цього десятиліття, — наприклад, розмова з Катериною Підгайною в рамках проєкту ГО «Скульптурний цех»¹⁴.

Шкода, що скульптори майже ніколи не пишуть нотаток. Бенвенуто Челліні, один із небагатьох скульпторів-письменників, написав чудову книжку¹⁵ (в якій, зокрема, описав особисту зустріч із саламандрою, котра не згорала у вогні; цю історію згодом із захватом переповідав Х. Л. Боргес), де дуже відверто описав власне життя, суттєво видозмінене надзвичайно запальною вдачею. Але навіть видатний флорентієць покинув свої записи десь на півдорозі, — згідно з припущеннями сучасників, лише тому, що йому це набридло. Мікеланджело Буонаротті писав листи, здебільшого побутові, — та сонети¹⁶, здебільшого неймовірно піднесені, — в яких, проте, не так багато сказано про природу скульптури. Огюст Роден створив кілька текстів, виданих під назвою «Розмови про мистецтво»¹⁷, де скульптурі присвячено чимало уваги. Він, зокрема, стверджував, що прогрес існує в усьому світі, — проте не в мистецтві¹⁸.

Василь Корчовий не пише — або не оприлюднює, — власних текстів, проте він цілковито відкритий для спілкування. Художник загалом не уникає інтерв'ю, якщо впевнений у тім, що розмова буде фаховою — і в ній йтиметься насамперед про скульптуру. Його спосіб відповіді на усі виклики що об'єктивної, що мистецької, що духовної реальності, — це створення скульптур, художні якості котрих змушують глядачів переосмислити або зміцнити власні уявлення про красу; природність; ідеал; врешті, життя та смерть.

¹²Л. Лисенко, О. Шпанко. Особливості творчості скульптора Василя Корчового. Українська Академія мистецтв. № 30 (2021). С. 52–58.

¹³Сайт, присвячений творчості Василя Корчового: <https://vasilykorchevoy.com/>.

¹⁴Катерина Підгайна. Інтерв'ю з Василем Корчовим. Інтернет-ресурс: <https://youtu.be/hZ6cMqCJGVg>.

¹⁵Челліні Б. Жизнь Бенвенуто, сына маэстро Джованни Челлини, флорентинца, написанная им самим во Флоренции / Пер. с ит. М. Лозинского; Редкол. Н. Балашов, Ю. Виппер, М. Климова и др. ; Вступ. статья и примеч. Н. Томашевского; Худож. В. Носков. М.: Худож. лит., 1987. 495 с., ил. (Б-ка лит-ры Возрождения).

¹⁶Микеланджело Буонаротти. Стихотворения. Письма [Текст] : пер.с ит. / Микеланджело Буонаротти. СПб. : Азбука, 1999. 249 с. (Азбука-Классика).

¹⁷Огюст Роден. Беседы об искусстве. Пер. с фр. Л. Ефимова, Г. Соловьевой. М.: Азбука-классика, 2012. 320 с.

¹⁸Огюст Роден. Беседы об искусстве... Визит в Лувр. С. 123.

2012

Дана
Пісковик
Яремче

Надгробок
Романа
Метельського

Пишна
Вапняк.
50x20x19 см.
2012

2013

Андрей
Шептицький
бронза
в. 80 см

Богатирка.
Вапняк.
65x29x22 см.
2013

2014

Надгробок батька
Фрагмент

Надгробок
батька
Пісковик
с. Крюкове

Надгробок
Т. Ф. Гриневич
Мармур
Байковий цвинтар

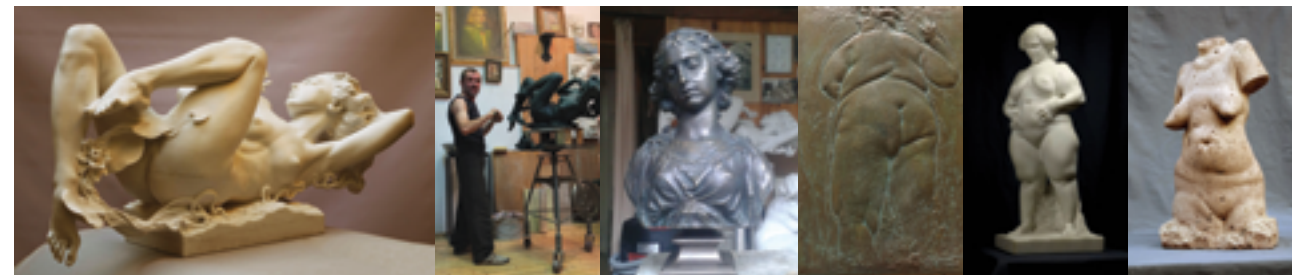

Надгробок
Т. Ф. Гриневич
Фрагмент

Надгробок
Т. Ф. Гриневич
Глина
Мрамур
Байковий цвинтар

2015

Русалка
Мармур
в. 50 см

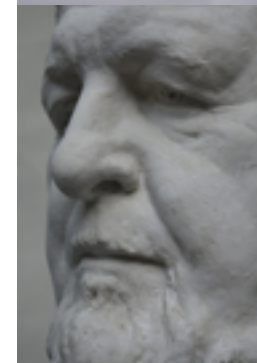

Венера
Мідь, гальваніка
в. 85,5 см

Торс
характеристичний.
Туф.
48x26x21 см.
2015

2016

Надгробок
Марини
Підгород
мармур
Звіринец
цвинтар

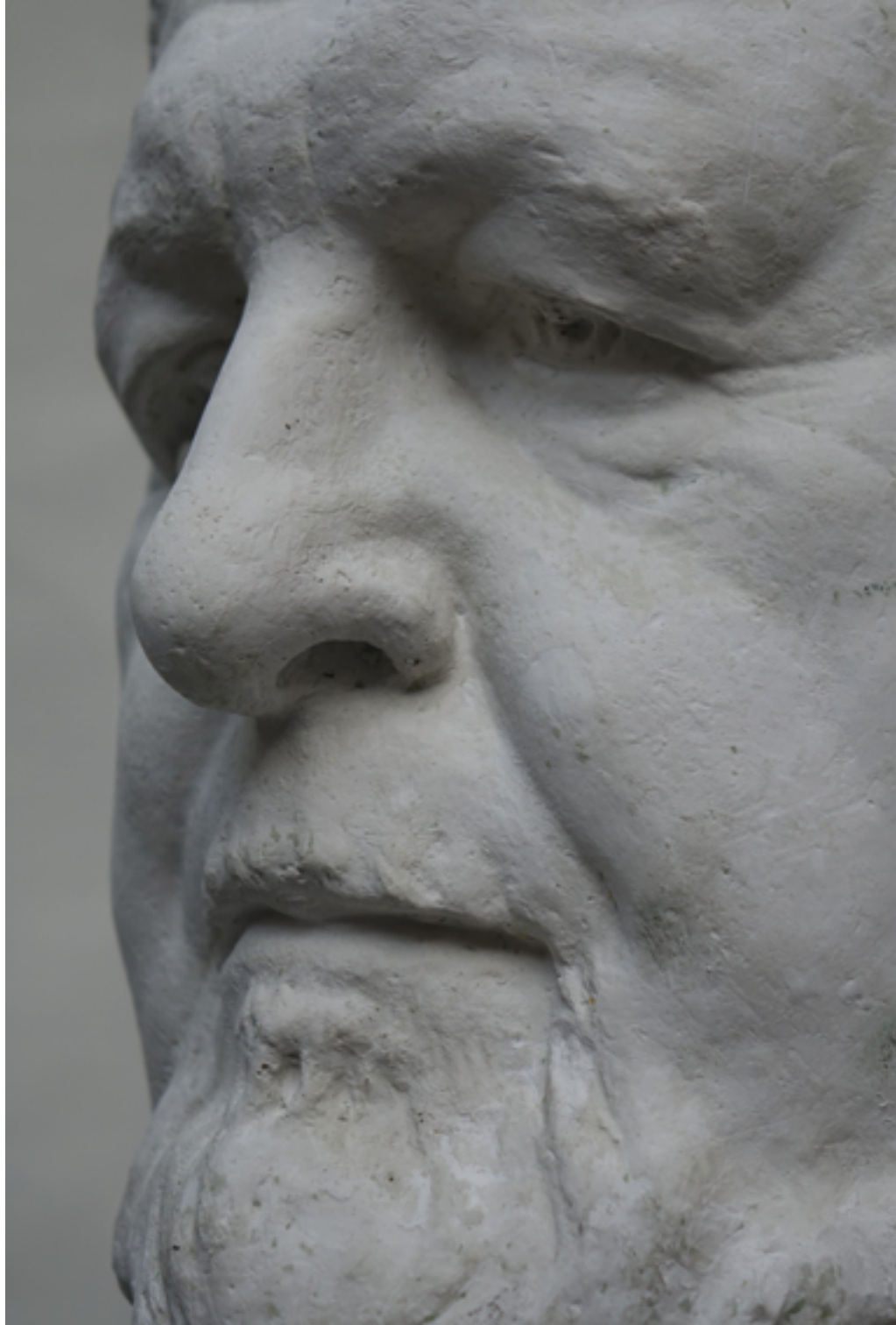
Надгробок
Васильковських
Граніт
Зверинецький
цвинтар

Надгробок
Марини
Підгородецької
Мармур
Зверинецький
цвинтар

Портрет
хорового
диригента
Ю. В. Любвича
Гіпс

Надгробок
Гочі
Едішерашвілі
Пісковик

Мамай
Мармур
в. 80 см

Чужинка.
Гіпс.
62,5x42,5 см.
2016

Достаток.
Мармур.
58x50x39 см.
2016

Паца
Вапняк
38х26х33 см
2016

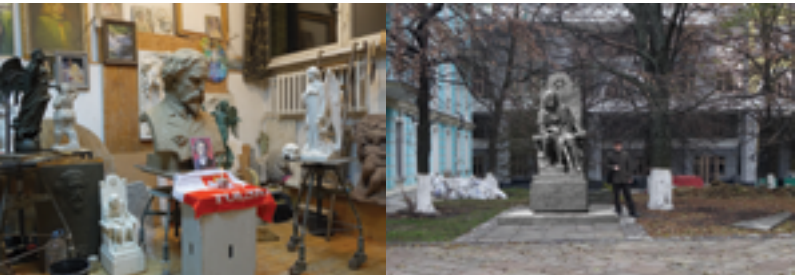
Вільна.
Бронза.
44х36х16 см.
2016

2017

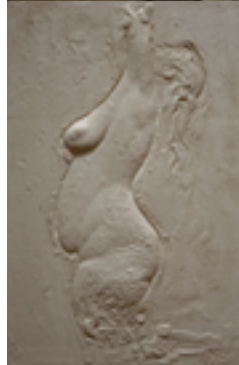

Психея

2018

Молитва.
Гіпс.
42,5x27 см.
2018

Надгробок
Н. М. Слабко та
А. М. Качан
Пісковик
Судак

Надгробок
С. К. Каленської
Пісковик
Звірінецький
цвинтар

**Деметра
на троні.**
Пісковик.
60x52x34 см.
2018

**Торс
гедоністичний**
Пісковик
В. 43 см

2019

**Біла
Мадонна.**
Мармур.
58x23x23 см.
2019

Жива
(словянська
богиня життя).
Бронза.
118x49x45.
2019

Впевнена.
Мармур.
57x25x21 см.
2019

Досконала.
Вапняк.
60x26x16 см.
2019

Молодиця.
Папір, сангіна.
61,5x43 см.
2019

Ніжна
вапняк
в. 64 см

Танець
бронза
в. 64 см

Сон
вапняк
в. 23 см

Анатомічний
етюд
гіпс
62 на 42 см

Вівтар
замаху
на життя
Івана-Павла 2
для комплексу
Гора Мучеників
пісковик
с. Микуличин

2020

Гартований
вапняк
в. 48 см

Вівтар Діоніса
пісковик
в. 225 см

Така, як є
вапняк
в. 50 см

Русалка
срібло
вапняк
в. 39 см

Псиєя
мармур
в. 114 см

Ангел
з лірою
гіпс
в. 42 см

Портрет
П. І. Чайковського
гіпс
в. 140 см

2021

Надгробок
Т. Шарапової
пісковик
фрагмент
м. Дніпро

Надгробок Т. Шарапової
пісковик
м. Дніпро

Родинна усипальня Єржових
мармур
Звіринецький цвинтар

Впевнена
граніт
в. 222 см
м. Еанів

Переклад: Катерина Гайдук

Дизайн: Андрій Будник / www.budnyk-design.com

Фото: Анатолій Грабовенко, Тимофій Корчовий

Розміри творів подано у сантиметрах

The sizes of works are given in centimeters

На обкладинці: **Венера**, мідь, гальваніка, 85,5x57,5, 2015 (фрагмент)

On the cover: **Venus**, copper, electroplating, 85,5x57,5, 2015 (fragment)